

Greek Entrepreneurship in 2025

Grant Thornton

Greek Entrepreneurship in 2025

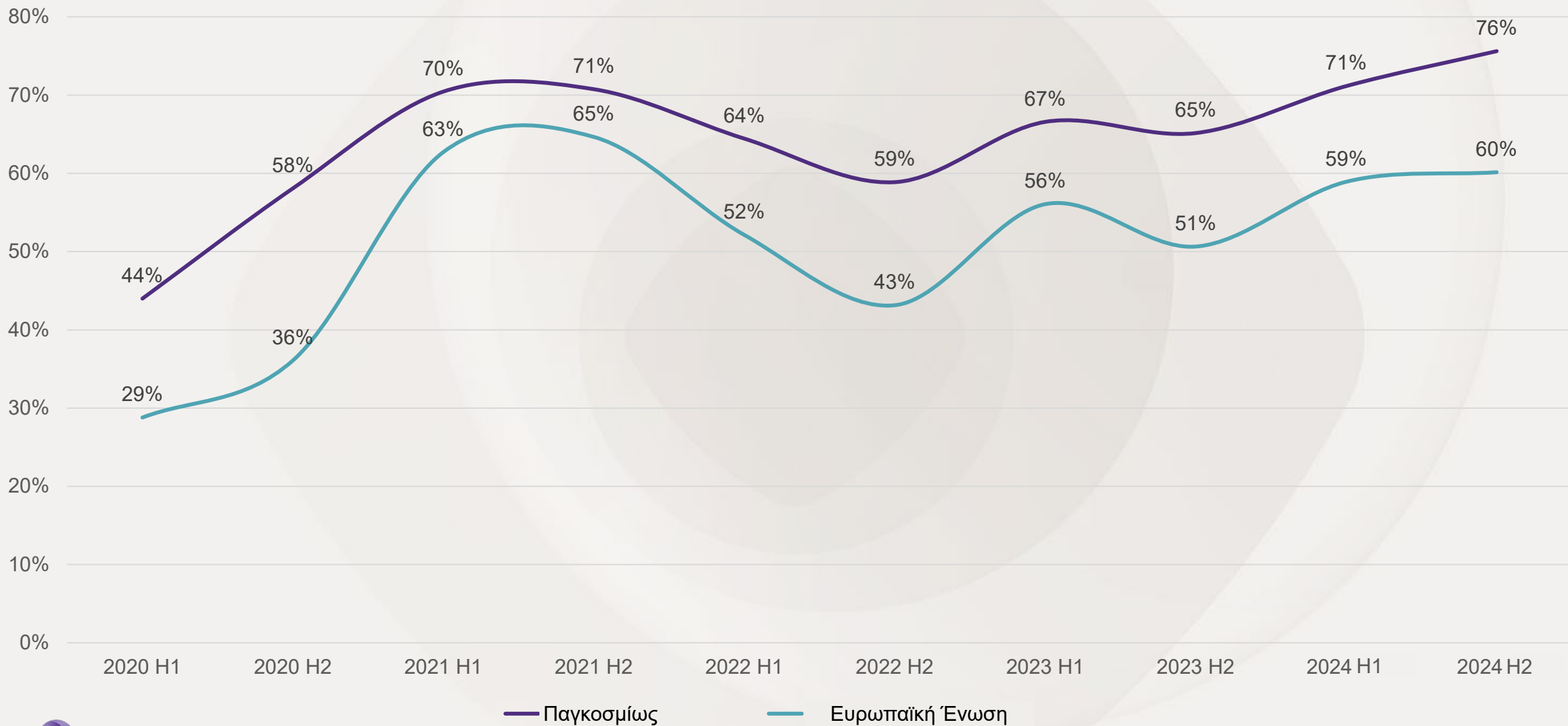
Στην έρευνά μας, αναλύουμε τις προσδοκίες των Ελλήνων επιχειρηματιών για τους επόμενους 12 μήνες, διερευνώντας ταυτόχρονα τα επιμέρους χαρακτηριστικά αυτών των προσδοκιών σε επίπεδο μεγάλων και μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Με σκοπό να έχουμε μια γενική εικόνα του πώς διαμορφώνονται οι προσδοκίες των επιχειρήσεων σήμερα, αξίζει να σημειωθεί πως, σύμφωνα με την έρευνα International Business Report της Grant Thornton, τόσο στην Ευρώπη όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, ο δείκτης επιχειρηματικής αισιοδοξίας τους τελευταίους 12 μήνες βελτιώθηκε.

Παρά τις γεωπολιτικές εντάσεις και τα υψηλά επίπεδα των επιτοκίων, η αύξηση των επενδύσεων σε βιώσιμες τεχνολογίες, η επιτάχυνση της ψηφιοποίησης της οικονομίας και η ενίσχυση των εφοδιαστικών αλυσίδων συνέβαλαν σε αυτή την αισιοδοξία.

Παρ' όλα αυτά, σε ευρωπαϊκό επίπεδο το ποσοστό αισιοδοξίας παραμένει χαμηλότερο, κυρίως ως αποτέλεσμα της περιορισμένης δυναμικής της γερμανικής οικονομίας, και της αβεβαιότητας για τις πολιτικές εξελίξεις σε Γερμανία και Γαλλία.

Δείκτης Επιχειρηματικής Αισιοδοξίας International Business Report, Grant Thornton

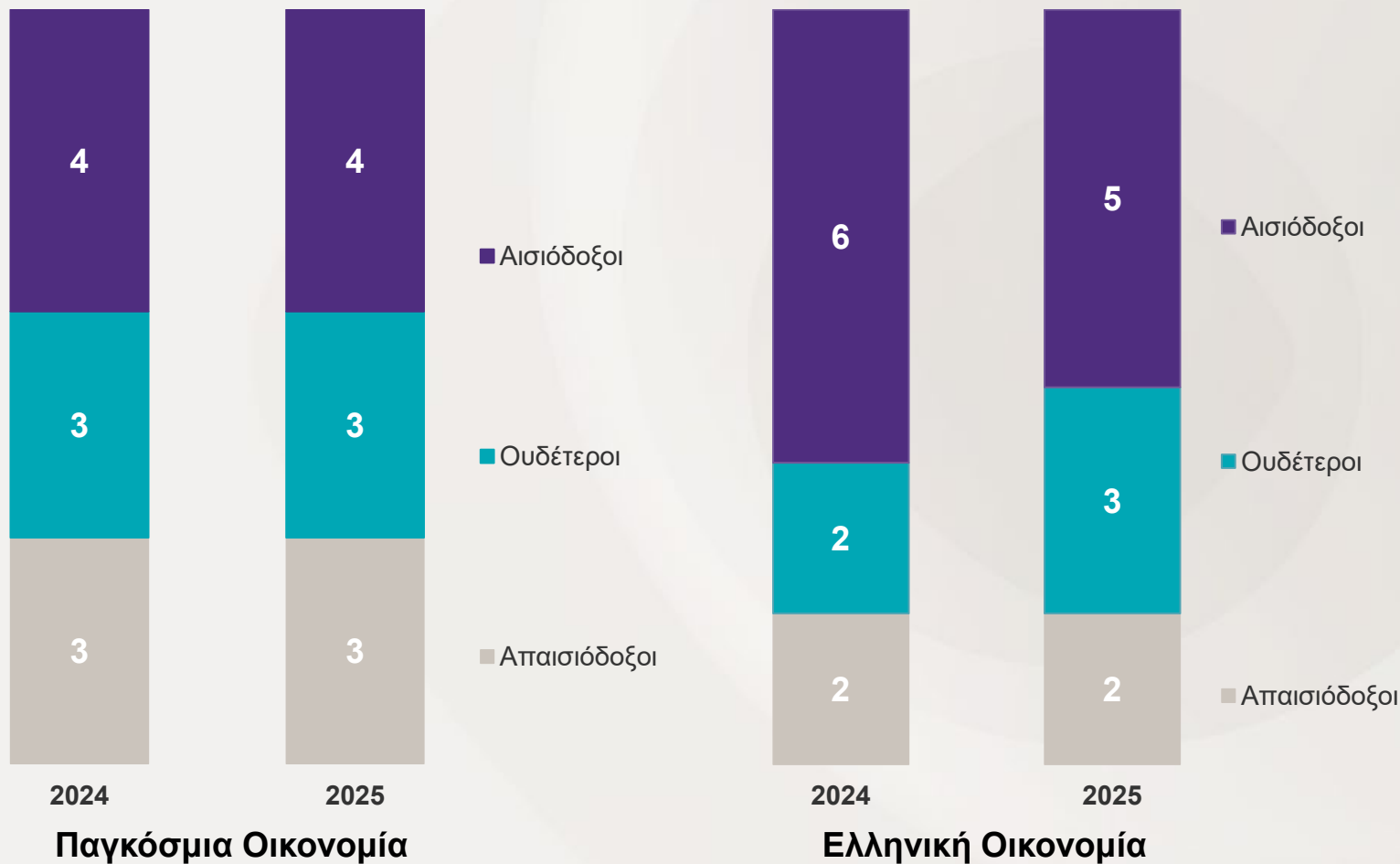
Οι προσδοκίες των επιχειρηματιών για την πορεία της οικονομίας

Στρέφοντας την προσοχή μας στους Έλληνες επιχειρηματίες, οι 4 στους 10 είναι αισιόδοξοι για την πορεία της παγκόσμιας οικονομίας, εκφράζοντας ανησυχίες που συνδέονται κυρίως με γεωπολιτικές εξελίξεις.

Για την ελληνική οικονομία, οι επιχειρηματίες είναι περισσότερο αισιόδοξοι, με την αισιοδοξία αυτή να κυριαρχεί στους 5 από τους 10. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι οι 6 στους 10 επιχειρηματίες μεγάλων επιχειρήσεων είναι αισιόδοξοι για την ελληνική οικονομία, ενώ η αναλογία αυτή στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι 4 στους 10, εκφράζοντας μεγαλύτερη ανησυχία για την εξέλιξη στις τιμές της ενέργειας και των πρώτων υλών, αλλά και τη στασιμότητα στην Ευρώπη και την επίπτωση που αυτή μπορεί να έχει και στην οικονομία μας.

Οι προσδοκίες των επιχειρηματιών για την πορεία της οικονομίας τους επόμενους 12 μήνες

Key fact

Μεγαλύτερη αισιοδοξία για την ελληνική οικονομία, σε σχέση με την παγκόσμια.

Οι προσδοκίες των επιχειρηματιών για τις επιχειρήσεις τους

Η τάση αισιοδοξίας στο ελληνικό οικονομικό περιβάλλον αποτυπώνεται στην προσδοκία για αύξηση εσόδων και κερδών, την οποία συμμερίζονται οι 6 στους 10 επιχειρηματίες. Πέρυσι, η αισιοδοξία ήταν ελαφρώς αυξημένη, καθώς αφορούσε 7 στους 10. Διαπιστώνουμε λοιπόν μια συγκράτηση φέτος, η οποία αξίζει να σημειωθεί ότι προέρχεται κυρίως από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

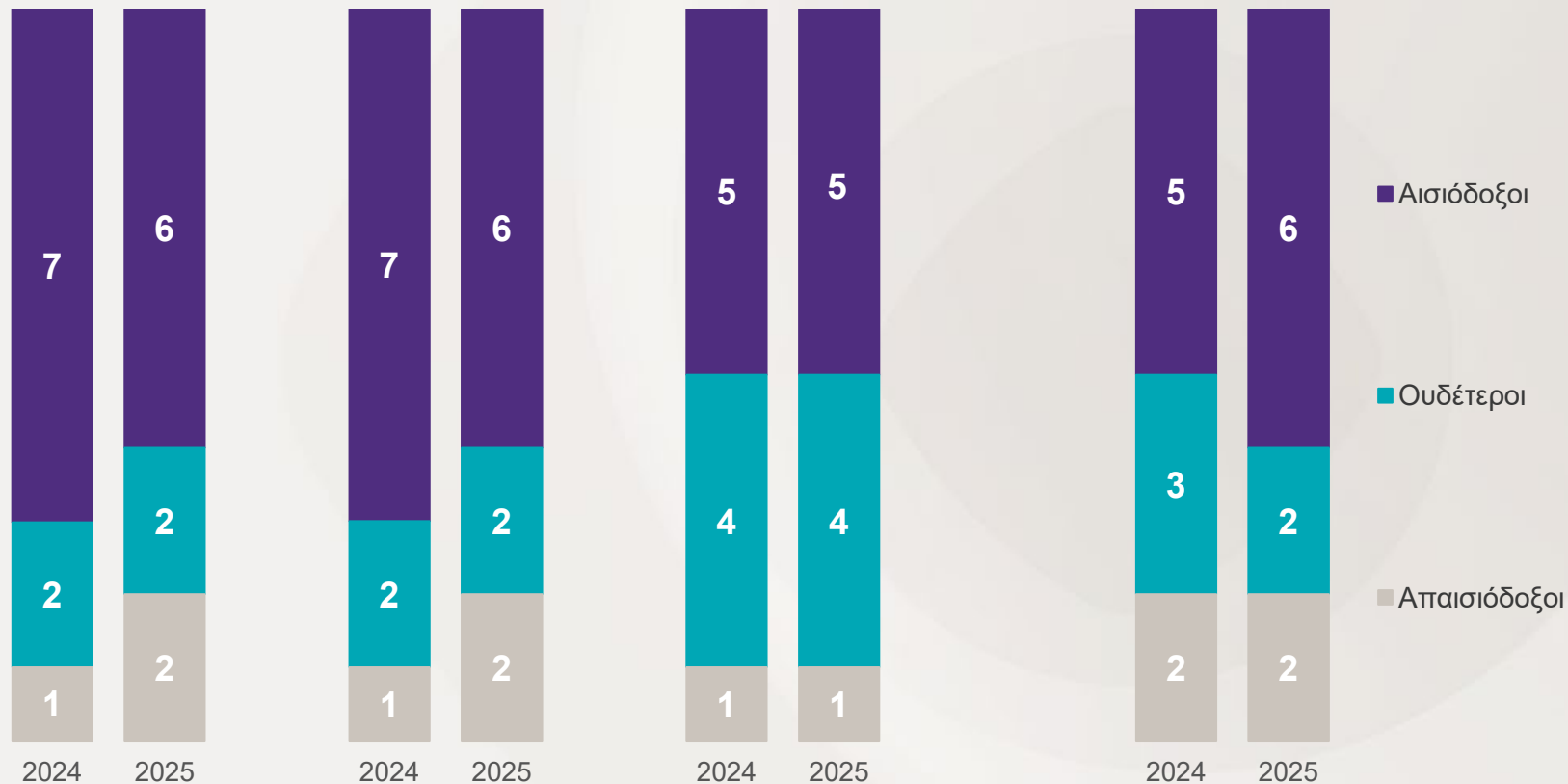
Αναφορικά με την απασχόληση, οι προσδοκίες παραμένουν σταθερές με τους μισούς να δηλώνουν αισιόδοξοι.

Τέλος, για τις εξαγωγές, οι προσδοκίες είναι οριακά αυξημένες σε σχέση με πέρυσι.

Εστιάζοντας στους απαισιόδοξους, διαπιστώνουμε αύξηση, κυρίως αναφορικά με την αρνητική εξέλιξη της απασχόλησης και των εξαγωγών, γεγονός που συμβάλλει καθοριστικά στη συγκράτηση των προσδοκιών σε σχέση με πέρυσι. Πρόκειται κυρίως για μικρομεσαίες επιχειρήσεις των οποίων η αναπτυξιακή δυναμική δείχνει σημάδια κόπωσης λόγω των διαρκών αυξήσεων στα βασικά στοιχεία του κόστους.

Οι προσδοκίες των επιχειρηματιών για τις επιχειρήσεις τους επόμενους 12 μήνες

Έσοδα

Κέρδη

Απασχόληση

Εξαγωγές

(Εξαιρούνται οι εταιρείες χωρίς εξαγωγές)

Key fact

Συγκρατημένα αισιόδοξοι οι επιχειρηματίες για έσοδα και κέρδη για το 2025.

Στρατηγικές ανάπτυξης των επιχειρήσεων

Αναφορικά με τις στρατηγικές ανάπτυξης για τους επόμενους 12 μήνες είναι αξιοσημείωτο ότι η τεχνολογία ως στρατηγικός πυλώνας καταλαμβάνει για πρώτη φορά την πρώτη θέση αφήνοντας πίσω τη μείωση του κόστους που παραδοσιακά συγκέντρωνε το μεγαλύτερο ενδιαφέρον.

Είναι ελπιδοφόρο για τον μετασχηματισμό και τον εκσυγχρονισμό των ελληνικών επιχειρήσεων ότι στρατηγικά έχουν προτεραιοποιήσει την τεχνολογική εξέλιξη παρά το στοιχείο του κόστους που αυτή εμπεριέχει.

Δεν θα μπορούσε φυσικά να λείπει από τις βασικές στρατηγικές η προσπάθεια για συγκράτηση του κόστους αλλά και η βελτίωση των πωλήσεων, χωρίς, ωστόσο, να προκύπτει διάθεση για ανάπτυξη νέων προϊόντων, καινοτομίες ή επέκταση σε νέες αγορές.

Τέλος, ο αριθμός των επιχειρήσεων που αναμένεται να στραφεί σε νέα χρηματοδότηση ως εργαλείο ανάπτυξης μειώνεται, και αυτό αποδίδεται κυρίως στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Για τις επιχειρήσεις αυτές τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία μάλλον δημιουργούν δυσκολίες ως προς τον εντοπισμό των πιο κατάλληλων, ενώ παράλληλα το υψηλό επίπεδο των επιτοκίων αποτελεί σημαντική τροχοπέδη.

Ποιες στρατηγικές αναμένετε να ακολουθήσετε τους επόμενους 12 μήνες, ώστε να αναπτυχθεί η επιχείρησή σας;

Επενδύσεις και πρωτοβουλίες ESG

Διαχρονικό πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας αποτελεί η υστέρηση επενδύσεων, η οποία μετά και την κρίση χρέους, έχει οδηγήσει σε τεράστιο επενδυτικό κενό. Για την κάλυψή του, θα έπρεπε να βιώσουμε μια παρατεταμένη περίοδο σημαντικής αύξησης των επενδύσεων. Ωστόσο, η συνολική διάθεση των επιχειρήσεων για επενδύσεις, όπως προκύπτει από την έρευνα, δεν είναι η απαιτούμενη για να καλύψει αυτό το επενδυτικό κενό. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι μόνο 4 στις 10 επιχειρήσεις αναμένεται να αυξήσουν τις επενδύσεις τους για μηχανολογικό εξοπλισμό και μόλις 3 στις 10 για κτίρια και γη.

Συσχετίζοντας την αισιοδοξία για αύξηση εσόδων και κερδοφορίας που προαναφέρθηκε, προβληματίζει ιδιαίτερα ότι η αισιοδοξία αυτή δεν μετουσιώνεται τελικά σε πιο έντονη διάθεση για επενδύσεις.

Εντούτοις, αξίζει να αναφερθεί ότι 4 στις 10 επιχειρήσεις αναμένεται να αυξήσουν τις επενδύσεις τους σε θέματα βιωσιμότητας και κλιματικής αλλαγής. Παρ' όλα αυτά, μόνο 2 στις 10 επιχειρήσεις αντιλαμβάνονται την επένδυση σε πρωτοβουλίες ESG ως μέσο για την απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, τη μείωση του κόστους ή την αύξηση της κερδοφορίας τους. Οι πρωτοβουλίες ESG φαντάζουν περισσότερο ως εργαλεία marketing παρά ως θέματα ουσίας και υιοθέτησης ενός καινοτόμου και βιώσιμου επιχειρηματικού μοντέλου.

Στο σημείο αυτό, έντονο προβληματισμό προκαλεί το γεγονός ότι σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο και ανταγωνιστικό περιβάλλον, ο αριθμός των επιχειρήσεων που δηλώνουν ότι θα προβούν σε επενδύσεις για να αναπτύξουν καινοτόμα προϊόντα και να εισάγουν καινοτομία στην παραγωγική διαδικασία ή τον τρόπο διανομής των προϊόντων τους, βαίνει διαχρονικά μειούμενος, όταν θα ανέμενε κανείς να συμβαίνει το ακριβώς αντίθετο.

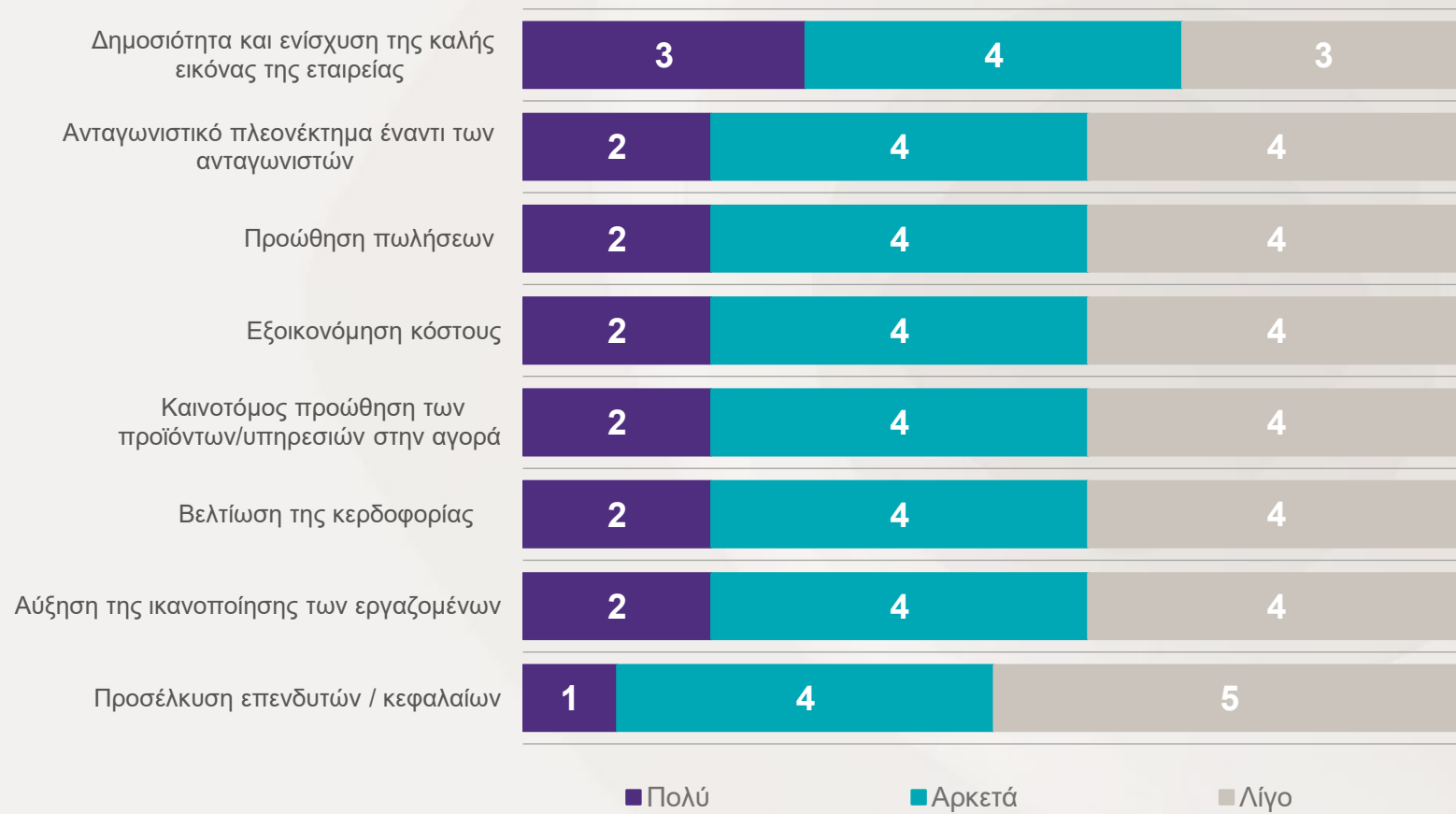
Σε τι βαθμό αναμένετε να μεταβληθούν οι επενδύσεις της επιχείρησής σας στους παρακάτω τομείς τους επόμενους 12 μήνες;

Key fact

Παραμένει περιορισμένη η διάθεση για επενδύσεις.

Πόσο θετικά πιστεύετε ότι οι πρωτοβουλίες ESG θα επηρεάσουν τους ακόλουθους τομείς για την εταιρεία σας;

Key fact

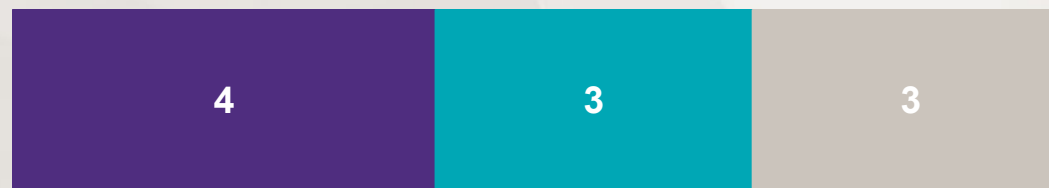
Μόνο 2 στις 10 αντιλαμβάνονται πρωτοβουλίες ESG ως μοχλό ανάπτυξης.

Ποσοστό επιχειρήσεων που θα επενδύσει σε καινοτομία με στόχο τα παρακάτω:

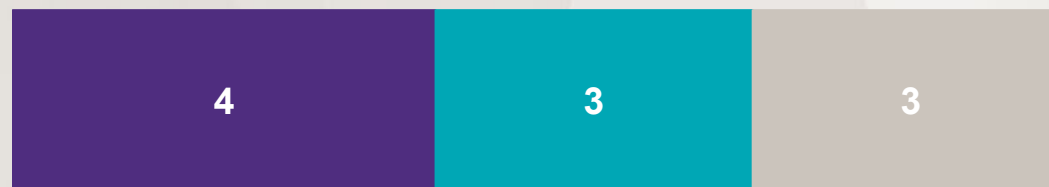
Key fact

Περιορισμένες οι επενδύσεις σε καινοτομία.

Να υπάρχουν προϊόντα/υπηρεσίες στην αγορά που ενσωματώνουν τεχνολογικές καινοτομίες ή μη τεχνολογικές καινοτομίες

Εισαγωγή καινοτομίας στη διαδικασία παραγωγής προϊόντων ή υπηρεσιών

Εισαγωγή καινοτομίας στη διαδικασία διανομής προϊόντων

■ Συμφωνώ

■ Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ

■ Διαφωνώ

Χρηματοδότηση των επιχειρήσεων

Περνώντας τώρα στο θέμα της χρηματοδότησης των επιχειρήσεων και των αναγκών που αναμένεται να καλύψουν, προκαλεί ενδιαφέρον το γεγονός ότι μόλις 5 στις 10 επιχειρήσεις αναμένεται να ζητήσουν χρηματοδότηση τους επόμενους 12 μήνες.

Η χρηματοδότηση αυτή προκύπτει ότι θα χρησιμοποιηθεί κυρίως για την κάλυψη κεφαλαίου κίνησης και σε δεύτερο λόγο για επενδύσεις σε πάγιο εξοπλισμό και κτιριακές εγκαταστάσεις, ενώ ένα μικρό ποσοστό επιχειρήσεων δηλώνει ως λόγο λήψης χρηματοδότησης τον ψηφιακό μετασχηματισμό.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι το 57% εκείνων των επιχειρήσεων που δεν αναμένεται να ζητήσουν χρηματοδότηση δηλώνουν ότι δεν την χρειάζονται, καθώς θα στηρίξουν τις επενδύσεις τους με ίδια κεφάλαια.

Σκοπεύετε να υποβάλετε αίτηση για νέα χρηματοδότηση τους επόμενους 12 μήνες;

■ Ναι

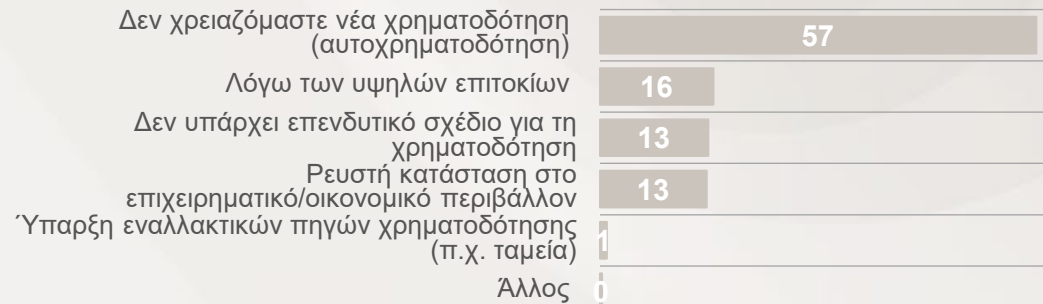
■ Όχι

2025

Λόγοι του «Ναι» (%)

Λόγοι του «Όχι» (%)

Key fact

Χρηματοδότηση κυρίως για κεφάλαιο κίνησης.

Εμπόδια στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων

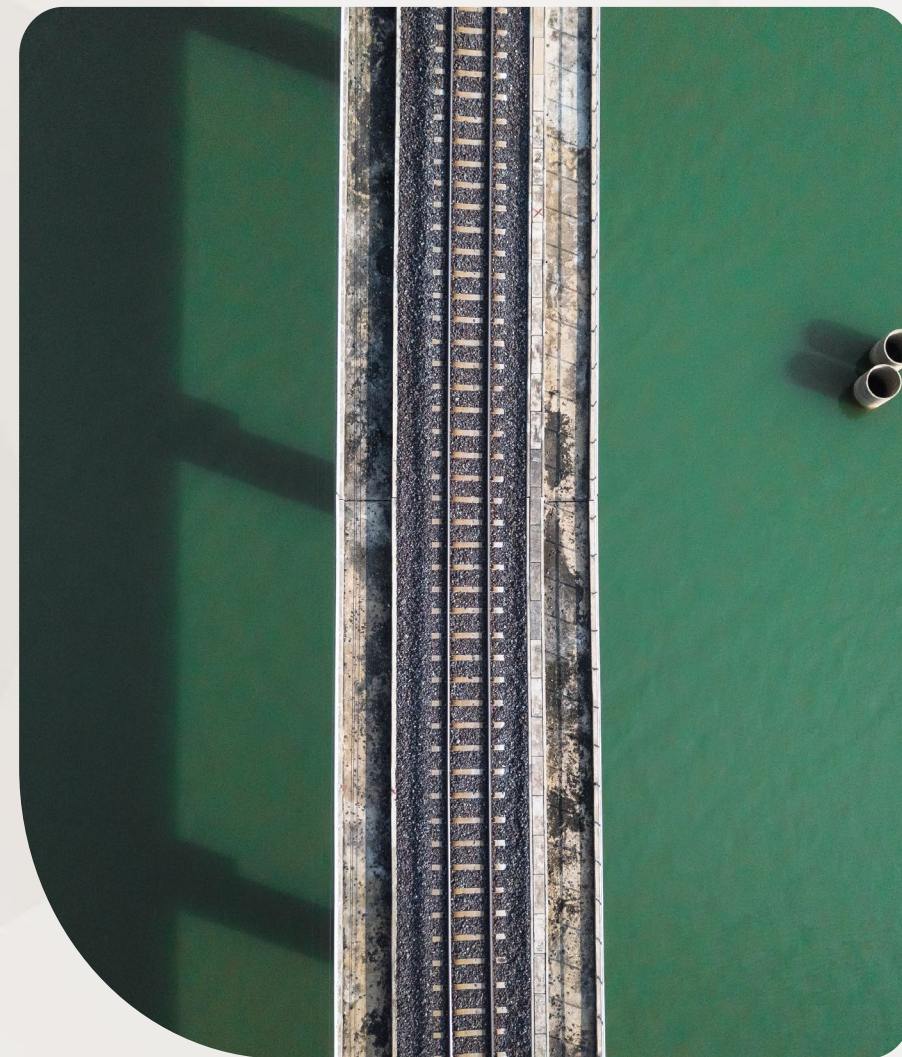
Τα περιορισμένα σχέδια χρηματοδότησης που αφορούν κυρίως στο κεφάλαιο κίνησης οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στα εμπόδια που αναγνωρίζουν οι επιχειρήσεις για την ανάπτυξή τους.

Κύρια θέση και φέτος έχει η υψηλή φορολόγηση και το ευμετάβλητο φορολογικό περιβάλλον, παρά τις προσπάθειες που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια για εκσυγχρονισμό του φορολογικού πλαισίου.

Ταυτόχρονα, σημαντικό ρόλο παίζουν οι πληθωριστικές πιέσεις και η αύξηση των λειτουργικών εξόδων των επιχειρήσεων, όπως επίσης και η αύξηση των επιτοκίων.

Η εύρεση και διακράτηση κατάλληλου προσωπικού παραμένει πρόκληση για τις επιχειρήσεις.

Ειδικά για το 2025, οι Έλληνες επιχειρηματίες εκφράζουν ιδιαίτερη ανησυχία για τους γεωπολιτικούς κινδύνους και την οικονομική αβεβαιότητα σε παγκόσμιο επίπεδο.

Πόσο σημαντικό είναι το καθένα από τα παρακάτω εμπόδια για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων;

■ Πολύ σημαντικό ■ Αρκετά σημαντικό ■ Λίγο σημαντικό

Key fact

Φορολογία, μείωση ζήτησης, αύξηση κόστους οι σημαντικότεροι περιορισμοί στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων.

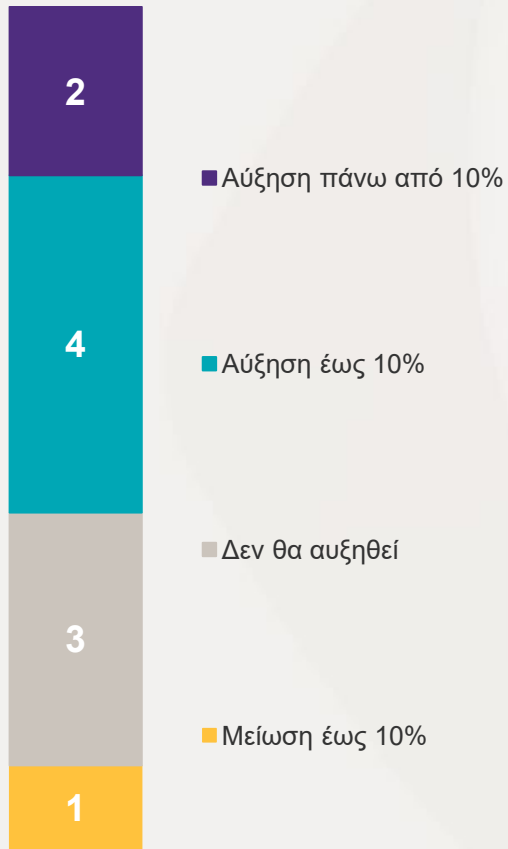
Αύξηση στο κόστος παραγωγής

Σχετικά με την αύξηση του κόστους παραγωγής, οι 6 στις 10 επιχειρήσεις αναμένουν ότι το 2025 θα αυξηθεί το κόστος παραγωγής τους, τάση η οποία συνεχίζεται από το 2024, ενώ οι 2 στους 10 δηλώνουν ότι η αύξηση αυτή θα υπερβεί το 10%.

Για να αντιμετωπίσουν την πρόκληση αυτή, οι επιχειρήσεις σχεδιάζουν να αυξήσουν τις τιμές των προϊόντων και υπηρεσιών τους. Η αυξητική αυτή τάση στις τιμές αναμένεται να επικρατήσει συνολικά για 5 στις 10 επιχειρήσεις, παρασύροντας και επιχειρήσεις που δεν αναμένουν αύξηση του κόστους.

Πώς εκτιμάτε ότι θα εξελιχθεί το κόστος σας τους επόμενους 12 μήνες;

Πώς αναμένετε να διαχειριστείτε τις αλλαγές στο κόστος παραγωγής;

Key fact

5 στις 10 επιχειρήσεις αναμένεται να αυξήσουν τις τιμές των προϊόντων και υπηρεσιών τους.

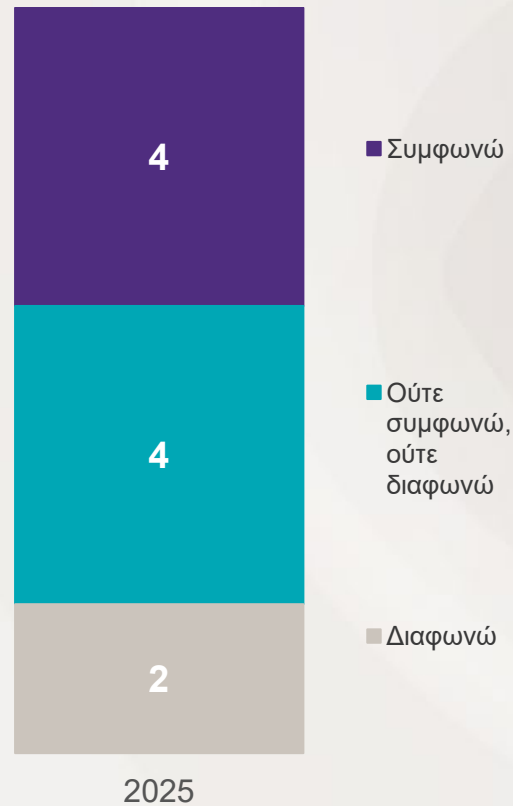
Εύρεση και διακράτηση ταλέντου

Όπως αναφέραμε, βασικό ζήτημα για τις επιχειρήσεις σήμερα παραμένει η εύρεση και διακράτηση κατάλληλου προσωπικού. Έχει ενδιαφέρον ότι 6 στις 10 επιχειρήσεις αναγνωρίζουν ότι δεν προσφέρουν ανταγωνιστικές παροχές και κίνητρα στους εργαζομένους τους. Μάλιστα, θεωρούν ότι για να είναι ανταγωνιστικοί, θα πρέπει να αυξήσουν τις παροχές τουλάχιστον κατά ποσοστό 10%.

Παρ' όλα αυτά, μόνο οι 3 στις 10 επιχειρήσεις αναμένεται να προβούν το 2025 σε αύξηση των αποδοχών, είτε στην παροχή πρόσθετων κινήτρων, όπως για παράδειγμα η τηλεργασία, κίνητρα τα οποία είναι ιδιαίτερα ελκυστικά για τους εργαζόμενους.

Οι αμοιβές και τα πακέτα παροχών της εταιρείας σας είναι ανταγωνιστικά για την προσέλκυση ταλέντου

Key fact

6 στις 10 επιχειρήσεις δεν προσφέρουν ανταγωνιστικές παροχές.

Σύνοψη

Η δυσκολία διακράτησης και προσέλκυσης ταλέντων και οι ταχείες τεχνολογικές εξελίξεις παραμένουν προκλήσεις για το σύνολο των επιχειρήσεων.

Παράλληλα, είναι σημαντικό να εστιάσουμε στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες αντιμετωπίζουν εντονότερες προκλήσεις όπως η αύξηση του κόστους τους, τα υψηλά επιτόκια και ο περιορισμός της εγχώριας ζήτησης. Επίσης, επιδεικνύουν διστακτικότητα στην ανάληψη ρίσκου, την ανάπτυξη καινοτομίας και το σχεδιασμό νέων επενδύσεων.

Στο νέο αναπτυξιακό πρότυπο που έχει ανάγκη η χώρα, η συνεισφορά όλων των επιχειρήσεων είναι ουσιαστική και πολύτιμη.

Η αξιοποίηση των χρηματοδοτικών εργαλείων, η επένδυση σε καινοτομία, τεχνολογία και βιώσιμη ανάπτυξη πρέπει να αποτελούν προτεραιότητα, με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και τη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος ανάπτυξης και ευημερίας για όλους.

Η δυσκολία διακράτησης και προσέλκυσης ταλέντων και οι ταχείες τεχνολογικές εξελίξεις παραμένουν προκλήσεις για το σύνολο των επιχειρήσεων.

Παράλληλα, είναι σημαντικό να εστιάσουμε στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες αντιμετωπίζουν εντονότερες προκλήσεις, όπως η αύξηση του κόστους τους, τα υψηλά επιτόκια και ο περιορισμός της εγχώριας ζήτησης. Επίσης, επιδεικνύουν διστακτικότητα στην ανάληψη ρίσκου, την ανάπτυξη καινοτομίας και το σχεδιασμό νέων επενδύσεων.

Στο νέο αναπτυξιακό πρότυπο που έχει ανάγκη η χώρα, η συνεισφορά όλων των επιχειρήσεων είναι ουσιαστική και πολύτιμη.

Η αξιοποίηση των χρηματοδοτικών εργαλείων, η επένδυση σε καινοτομία, τεχνολογία και βιώσιμη ανάπτυξη πρέπει να αποτελούν προτεραιότητα, με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και τη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος ανάπτυξης και ευημερίας για όλους.

Κυριότερα συμπεράσματα

Critical takeaway

Πιο αισιόδοξες οι επιχειρήσεις για την ελληνική οικονομία, σε σχέση με την παγκόσμια

Critical takeaway

Η τεχνολογία στο επίκεντρο των επιχειρηματικών στρατηγικών ανάπτυξης

Critical takeaway

Κυρίαρχα ζητήματα η βελτίωση του φορολογικού πλαισίου, ο έλεγχος της αύξησης στοιχείων του κόστους παραγωγής και η προσέλκυση και διακράτηση ταλέντου

Critical takeaway

Προτεραιότητα η αξιοποίηση χρηματοδοτικών εργαλείων, η εντατικοποίηση των επενδύσεων και η στροφή στην καινοτομία και τη βιώσιμη ανάπτυξη

Ευχαριστούμε πολύ!